

Sabahattin Ali'nin Şiirlerinde Dağ İmgesi

Mehmed Halil SAĞLAM¹

Öz

Araştırma Makalesi

Sabahattin Ali'nin romancılığı ve hikâyeciliği şairlik yönü perdelemiştir. Oysaki onun şairlik yönü, romancılığı ve hikâyeciliği kadar başarılıdır. Bestelenen çok sayıda şiirinin olması onun başarılı bir şair olduğunu açıkça göstermektedir. Bu çalışmada Sabahattin Ali'nin şiirlerindeki dağ imgesi analiz edilmektedir. Araştırmanın temel amacı Sabahattin Ali'nin şairlik yönü hakkında yapılan çalışmalara katkı sağlamaktır. Araştırma sonucunda Sabahattin Ali'nin şiirlerinde dağ imgesini sıklıkla kullandığı tespit edilmiştir. Sabahattin Ali, dağ imgesini hem retorik hem de iç dünyasında yaşadığı duygu ve düşünceleri yansıtmak için kullanır. Kaygı ve korku psikolojisi, bireyin kaçış psikolojisini tetikler. Birey, kendisini güven ve emniyette hissetmek için bulunduğu mekânı terk etme psikolojisini yaşar. Dağlar, kaçış psikolojisi yaşayan bireyler için en güvenilir mekânlardır. Ayrıca genişlikleri ve yükseklikleri bireye yücelik duygusu verir. Sabahattin Ali, şiirlerinde korku ve kaygı psikolojisiyle dağlara yönelir. Onun dağlarda yaşama arzusu sadece mekânı terk etme psikolojisinden kaynaklanmaz. Sevdiği kadınlarla aşkı dağlarda yaşamak ister. Dağ objesi onun şiirlerinde duygu, düşünce ve hayallerini görünür hale getiren bir metafora dönüşür.

Anahtar Kelimeler: Sabahattin Ali, dağ, imge, şiir.

The Image of Mountains in Sabahattin Ali's Poems

Abstract

Research Paper

Sabahattin Ali's novelism and storytelling obscured the direction of poetry. Yet his poetical side is as successful as his novelism and storytelling. The fact that he composed many poems clearly shows that he was a successful poet. The main purpose of the research is to contribute to the studies on the poetical aspect of Sabahattin Ali. As a result of the research, it was found that Sabahattin Ali frequently used mountain image in his poems Sabahattin Ali uses the mountain image to reflect both the rhetoric and the feelings and thoughts he experiences in his inner world. The individual experiences the psychology of leaving the space to feel safe and secure. Mountains are the most reliable places for individuals with escape psychology. In addition, widths and heights give the individual a sense of glory. Sabahattin Ali, in his poems, turns to the mountains with the psychology of fear and anxiety. His desire to live in the mountains does not only stem from the psychology of leaving space. She wants to live in the mountains with the women she loves. The mountain object becomes a metaphor in his poems that makes emotions, thoughts and dreams visible.

Keywords: Sabahattin Ali, mountain, image, poem.

Makale Bilgileri / Article Info

Alındığı Tarih / Received 24.07.2019

Kabul tarihi / Accepted 09.01.2020

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Siirt, mhalilsaglam@gmail.com, https://orcid.org/0000-0001-7557-7021.

Giriş

1. Sosyal ve Bireysel Hayatta İmgeleşen Dağ Algısı

Şiir sanatında estetik hazzın temel kaynaklarından biri tabiata ait objelerdir. Dağlar, bu objeler arasında sanatçıya en fazla estetik haz veren objeler arasındadır. Dağların yüksekliği ve genişliği bireye yücelik duygusu verir. Şiir dilinde dağların çağrıştırdığı duygular imgelerle anlatılır. İmge en kısa ve öz tanımlamasıyla sanatçının çeşitli duygularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dile aktarılışıdır (Aksan, 1993:32). Dağ imgesi, şiir dilinde güç, kudret, irade, emniyet ve erişmezlik gibi soyut kavramları sembolize etmektedir. Türk şiirinde sıklıkla kullanılan dağ imgesi yüce olandır; özgürlükler, güzellikler ve güzeller mekânıdır; ilahi güce yaklaştıran yerlerdir; öte yaşamsal uzamdır; dekoratif bir ötedir; hayat vericidir, dinamiktir; umuttur; dosttur; özlemdir; engelleyicidir; yalnızlıktır; onurdur; çekilen çiledir; ihmal edilmiş insanların mekânıdır (Durak, 2003:63-67). Dağ imgesinin taşıdığı bu farklı anlamlar doğrudan doğruya şairin yaşadığı ruh haliyle ilişkilidir.

Dağların imgesel anlamlarının dışında kutsal olduklarına dair inanışlar da bulunmaktadır. “*Cudi, Ararat, Ağrı, Hira, Zeytinlik, Hira, Uhud, Arafat vb. dağlar, çeşitli inanışlara konu edilen ve kutsallık atfedilen dağlar arasında yer almaktadır*” (Özdemir,2013:142). Yunan mitolojisinde Olympus Dağı, İran mitolojisinde Hara Dağı, Japon mitolojisinde Fuji-Yama Dağı, Türk mitolojisinde Altay Dağı da haklarında olağanüstü olayların anlatıldığı kutsal birer dağ örnekleridir. Halk edebiyatı araştırmacısı Mehmet Özdemir’in tespitlerine göre “*Kaldeliler, Aralu, Grekler ise Olympos dağını Tanrı'nın ikametgâhı olarak görürler. Çin imparatorları, dağların zirvesinde Tanrı'ya kurban sunarlar. Sinâ, Yahudilik ve İslam'da Tanrı'nın tecelli ettiği ve Hz. Musa ile konuştuğu yer olduğu için kutsal kabul edilirken Fuji-Yama ise dünyanın eksenini kabul edilir. Uzakdoğu kültüründe Himalaya, dağların kralı; Meru, dünyanın eksenini; Kailâsa, Tanrı Şiva'nın ikametgâhidir. Tibet inançlarında dağlar, semanın direkleri veya yerin kazıkları, hatta ülkenin ilâhları, mekânın efendileri olarak kabul edilmektedir. Dünyanın merkezini teşkil eden kutsal dağ inancı Ural-Altaylar'da, Cermenlerde hatta Malakka pigmeleri gibi ülke ve toplumlarda da görülür. Mezopotomya'da merkezi bir dağ, gökle-yeri birleştirmektedir. Hristiyanlara göre Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği yer olan Calvaire (Aramice Golgata) tepesi dünyanın merkezinde bulunmaktadır ve hem semavi dağın zirvesi hem de Hz. Adem'in yaratıldığı ve defnedildiği yerdir*” (Özdemir,2013:142). Dağların kutsallığıyla yüksekliği ve genişliği arasında yakın bir ilişki vardır. Din ve inanç algısında dağların yüksekliği ve genişliği yaratıcının güç, kudret ve azametini göstermektedir. “*Dağların kutsal oluşu ve onlara karşı tâzimde bulunulması, Tanrı'ya en yakın yerler olarak kabul edilmeleri, daha gelişmiş dinlerde ise Tanrı'nın yüceliğini ve aşkınlığını sembolize etmelerinden ileri gelmektedir*” (Harman, 1993:402). Dağların dinlerle ve inançlarla ilgili taşıdıkları imgesel değerler toplumların sosyokültürel yaşantısına ve kültür dillerine yansımaktadır. Konuya Türk kültürü açısından bakıldığında Türk dilinde dağla ilgili çok sayıda atasözü ve deyim bulunmaktadır. Kinaye, teşbih ve mecaz anlamda kullanılan dağlarla ilgili atasözü ve deyimlerden bazıları şunlardır:

“Dağı aşır gelmedi mi ya;dağ başı dumansız olmaz; dağ gibi yiğit; dağ deviren zincir kıran; dağ ne kadar yüce olsa; yol onun da üstünden aşar;dağdan gelip bağdakini kovdu; dağına göre kar yağar; dağ dağ üstüne olur; ev eve üstüne olmaz; dağlara taşlara” (MEB,2001: 86,87). Türk dilinde dağlarla ilgili çok sayıda deyim ve atasözünün bulunması, Türk toplumunun uzun bir dönem dağlık bölgelerde yaşamalarından kaynaklanır. Nitekim Altay Dağları'nın eteklerinde göçebe bir toplum olarak yaşayan Türkler, zamanla Orta Asya ve Anadolu coğrafyasında yerleşik düzene geçmişlerdir.

Dağlar, korku ve kaçış psikolojisi yaşayan bireylerin de en fazla yöneldikleri mekânlardır. Türk tarihinde öldürülme, tutuklanma veya istemediği bir eylemi gerçekleştirme korkusuyla dağlara kaçan çok sayıda halk kahramanı, soylu eşkıya tiplmesi veya kanun kaçağı vardır. Pir Sultan Abdal (16. yy), Dadaloğlu (19. yy), Köroğlu(16. yy), Çakırcalı Mehmet Efe (19. yy) ve Hekimoğlu (19. yy) bu tip halk kahramanları arasındadır. Bu halk kahramanlarının hayat hikâyelerini konu edinen çok sayıda şiir, hikâye ve roman türünde eser vardır. Göçebe Avşar aşiretine mensup Dadaloğlu, Osmanlı Devleti'nin 1865 yılında uyguladığı iskân politikasına isyan ederek dağlara çıkmıştır (Cebe, 2011:32). Koçaklama türünde şiirleri bulunan Dadaloğlu, bir şiirinde şöyle der: “*Hakkımızda devlet vermiş fermanı/ Ferman padişahın dağlar bizimdir*” (Boratav, 2000:168). Şiirdeki dağ imgesi, haksızlık karşısındaki direniş ve başkaldırımı ifade etmektedir. Bir halk kahramanı olan Köroğlu da haksızlık karşısındaki isyanını dağ imgesini kullanarak dile getirir. Köroğlu, Anadolu ve Azeri anlatıları çerçevesinde, kişisel çıkarları için değil, zulme başkaldırarak babasının vesayetini yerine getirmek için dağa çıkmıştır. Dağ imgesi, onun şiirinde de haksızlık karşısında isyanın ve başkaldırının simgesel değeridir.O da hamasî duygularla bir şiirinde şöyle der:

Benden selam olsun Bolu Bey'ine

Çıkıp bu dağlara seslenmelidir

Kırat köpüğünde insan kanından

Dağlar kızıl kana bölünmeledir (Kaplan vd., 1973:583).

Çakırcalı Mehmet Efe de efsaneleşen hayat hikâyesiyle hayatını dağlarda geçirmiştir. Adı Boz Dağlarıyla özdeşleşen Çakırcalı Mehmet Efe hakkında Zeynel Besim Sun'un, Sabahattin Ali'nin ve Yaşar Kemal'in romanları bulunmaktadır.

Dağa çıkma eyleminin korku ve kaygı psikolojisiyle yakın bir ilişkisi vardır. Korku, bireyin beklenmedik ve tahmin edilemeyen bir durum karşısında zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizmadır (Furedi, 2014: 8). Kaygı ise herhangi bir tehlike karşısında insanın duyduğu tedirginlik ve korkudur. Korkunun nesnesi belli iken kaygının nesnesi belli olmaya bilir (Budak, 2000:437). Öldürülme, alıkonulma, işkence görme, aldatılma veya hapsedilme tehditleriyle karşı karşıya kalan bireylerin korku veya kaygı psikolojisine girmeleri doğal bir süreçtir. Son

dönem Osmanlı aydınlarının mekândan uzaklaşma arzularının arkasında korku ve kaygı psikolojisinin etkisi vardır. Fakat onlar bu psikolojilerini dağ imgesinin dışında farklı imgelerle de yansıtırlar. Tanzimat ve Servet-i Fünûn şair ve yazarları, korku ve kaygı psikolojisi yaşayan son dönem Osmanlı aydınları arasındadırlar. Necla Dağ'ın ifadesiyle “*II. Abdülhamit döneminde artan baskı ve gözetleme Servet-i Fünûn dönemi sanatçılarının psikolojilerini alt üst etmiş, onların bunalımlı bir ruh haline bürünmelerine neden olmuştur. Kendilerini huzursuz, mutsuz ve yalnız hisseden bu yazar ve şairlerin her an izlendikleri hissine kapılmaları ve kendilerini güvende hissetmemeleri onların padişah ve yandaşlarının olmadıkları uzak ülkelere kaçma ve orada yeni bir gökyüzü altında hayata gözlerini yeniden açma hayallerine sürüklemiştir. Bu huzursuzluk ve kaçma istediği topluluğun en önemli ismi olan Tevfik Fikret'in birçok şiirine yansımıştır.*” (2015:227). Fikret'in *Ne İsterim, Ömr-i Muhayyel, Yeşil Yurt, Bir An-ı Huzur, Sabah Olursa ve Aşiyân-ı Dil* şiirleri korku ve kaygı psikolojisiyle kaleme aldığı bazı şiir örnekleridir. Fikret, karamsar ruh haliyle kaleme aldığı bu şiirlerinde kaçış psikolojisini hayalini kurduğu kozmik ve ütöpic mekânlara sığınarak yansıtır.

Bireyin dağa yönelmesi melankoli ve yalnızlık psikolojisinden de kaynaklanabilir. Dağ imgesinin sıklıkla kullanıldığı şiirlerde şairlerin romantik aşk duygularını ve yalnızlıktan kaynaklanan ıstıraplarını okumak mümkündür. Şiir dilinde dağ imgesinin retoriğe bakan yönü ise çağrıştırdığı yücelik duygusuyla ilişkilidir. Dağların genişliği ve yüksekliği bireye yücelik duygu verir. “*Yüce öyle bir şeydir ki, kendisiyle karşılaştığımız her şey onun yanında küçücük kalacaktır, güçsüz görünecektir. Bu yüzden yüceye mutlak büyük ya da mutlak büyüklük diyebiliriz*” (Timuçin, 2008:78). Yücelik, sonsuzluğun duyulur ifadesidir. Fırtınalarla coşmuş olan bir denizin, yüksek dağ tepelerinde görülen geniş ufukların, fişkırmakta olan bir yanardağın manzaraları yücedir. Dolayısıyla dağa özenen, varlığını dağlarda bulan birey, güzellik ve yücelik duygusunu yaşar. Kant yüce kavramıyla ilgili şu tespitlerde bulunur: “*Yüksek meseleler ve kutsal bir ormandaki tek tek gölgeler yücedir; çiçek yatakları (elbette!) küçük çalılıklar güzeldir. Sonrası herkesin bildiği şeylerdir. Gece yücedir, gündüz güzeldir. Yüce heyecandırır, güzel büyüler*” (Aktaran Jimenez 2007:104). Dağ imgesi, özellikle epik şiirlerde kahramanların cesaret ve üstünlüklerini dile getirmek için sıklıkla kullanılır.

Sonuç itibariyle şiirlerde kullanılan dağ imgesinin sosyal, bireysel, siyasal ve kültürel hayata bakan yönleri bulunmaktadır. Türk edebiyatında bu bağlamda analiz edilebilecek çok sayıda şiir örnekleri bulunmaktadır. Sabahattin Ali'nin şiirleri bu geniş alan içinde bir örnektir. Bu araştırmada Sabahattin Ali'nin şiirlerinde geçen dağ imgesi sosyal ve bireysel hayata bakan yönleriyle analiz edilmektedir. Araştırma temelde Sabahattin Ali'nin şairlik yönünü tanıtmayı amaçlamaktadır. Araştırmada Atilla Özkırmı'nın *Sabahattin Ali-Bütün Şiirleri*² eserinden

²Özkırmı, Atilla (2017). *Sabahattin Ali Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.

yararlanılmıştır. Dolayısıyla araştırmada doküman inceleme metodu kullanılmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, şairin otobiyografisiyle ilişkilendirilerek açıklanmaktadır.

2. Sabahattin Ali'nin Korku ve Kaygıları

Sigmund Freud, insan psikolojisinin en çok çocukluk döneminde yaşadığı olaylardan etkilendiğini belirtmektedir (1986: 87). Bireyin duygu, düşünce ve hayallerinde bu döneme ait olayların büyük etkisi vardır. Araştırma konusu olan Sabahattin Ali'nin çocukluk dönemi de Osmanlı İmparatorluğunun dağılma ve yıkılma sürecinde geçmiştir. Dolayısıyla bu dönem onun psikolojik yönünü birinci derecede etkilemiştir. Sabahattin Ali'nin gençlik dönemi de psikolojik yönünü olumsuz etkileyecek olaylarla geçmiştir. Yaşadığı karşılıksız aşklar, hakkında açılan davalar, gördüğü siyasî ve sosyal baskılar psikolojisini derinden etkilemiştir. Sabahattin Ali'nin içinde yaşadığı toplumun değerleriyle çatışan bir hayat tarzı ve söylemleri vardır. O, bu aykırı hayat tarzını ve söylemleri bilerek tercih eder. Bir mektubunda da bunu açıkça dile getirir. “*Ben belki herkesten daha çok yaşamaktan zevk duyabilirdim. Hatta daha ileri giderek diyeceğim ki içerisi benim kadar hayat dolu pek az insan vardır. Fakat her şeyin fazlası gayr-ı tabi neticeler verir. Ben o kadar çok, o kadar başka, o kadar mütenevvi yaşamak istiyorum ki, bu arzu beni, diğer yaşayanlardan ayırarak hayatımı, beni canımdan bezdiren hadiselerle dolduruyor ve ben yaşamamayı istiyorum*” (İlhan ve Akın, 1997:79). Aykırı yaşam, Sabahattin Ali'nin çile ve ıstıraplarının sebebi olmuştur. Mevcut otoriter rejimin baskı ve kontrolü arttıkça Sabahattin Ali'nin korku ve kaygıları da artmıştır. Şiirlerinde bedbinliğine sebep olan bu korku ve kaygıların izlerini açıkça görmek mümkündür.

Sabahattin Ali, edebiyat sahnesine ilk olarak şiir türünde eserler vererek çıkmıştır. Asım Bezirci, onun Balıkesir Öğretmen Lisesindeyken arkadaşlarıyla çıkardığı okul gazetesinde değişik isimlerle şiirler yayımladığını tespit etmiştir (1987:17). Bu tespit Sabahattin Ali'nin gençlik çağından itibaren duygularını şiir türüyle dile getirmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Sağlığında yayımladığı tek şiir kitabı *Dağlar ve Rüzgâr'dır* (1943). Bu kitap, 1931-1934 yılları arasında çeşitli dergilerde yayımladığı şiirleri kapsamaktadır. *Kurbağanın Serenadı* başlıklı şiir kitabı, 1926-1929 tarihleri arasında yayımladığı şiirlerini kapsamaktadır. Şairin *Öteki Şiirler* başlıklı üçüncü şiir kitabı ise daha önce yayınlanmış şiir kitaplarında yer almayan şiirlerini kapsamaktadır. Sabahattin Ali'nin şiirlerinde dağ imgesi, yaşadığı sosyal ve bireysel sorunlarla ilişkili olarak sıklıkla geçmektedir. Şairin özellikle hapishane temalı şiirlerinde dağ imgesi laytmotif tekniğiyle kullanılmaktadır. Sabahattin Ali'nin hayatının önemli bir kısmı, hakkında açılan soruşturmalarda ve polis takipleriyle geçmiştir. İlk soruşturmasını Aydın Ortaokulunda Almanca öğretmenliği yaptığı dönemde (1931) kominizm propagandası yaptığı gerekçesiyle geçirir. Bu soruşturmadan sonra tayini Konya'ya çıkarılır. Konya'da öğretmenlik yaptığı dönemde (1932) bir dost meclisinde okuduğu *Memleketten Haber* başlıklı şiirinden dolayı 14 ay hapse mahkûm edilir.

Sabahattin Ali'nin bu şiirinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ima ve telmihle hicvettiği iddia edilmiştir. Genç öğretmenin aldığı bu mahkûmiyet kararından sonra memuriyetten ilişkisi kesilir. 12 Mayıs 1933 yılında Gurbet Hapishanesi denilen Sinop hapishanesine sürülür (Korkmaz, 1991:23). Sabahattin Ali, Konya ve Sinop hapishanelerinde oldukça sıkıntılı ve zor bir hayat sürer. Cumhuriyetin onuncu yılında çıkarılan afla serbest kalan şair, hapishane temalı şiirlerinde dağ imgesini sıklıkla kullanır. Bu imgeyle de yaşadığı kaotik ruh halini ve özgürlük özlemini dile getirir. Dağ imgesi onun şiirlerinde insanlardan uzaklaşma ve onlardan farklılaşma psikolojisini yansıtmaktadır.

Şiir, Sabahattin Ali'nin hayat akşını değiştirmiştir. İlk olarak yazdığı bir şiir yüzünden memuriyetten ihraç edilen şair, yine Atatürk'e ithaf ederek yazdığı *Benim Aşkım* başlıklı şiir sayesinde (*Varlık dergisi*, sayı:13. 1934) öğretmenlik görevine iade edilir (Korkmaz, 1991:27). Sabahattin Ali, imkânları ölçüsünde lüks ve şatafatlı bir hayat yaşamayı seven entelektüel bir aydın tipidir. Fakat savunduğu sol ideolojiden dolayı eleştiri konusudur. Dönemin solcuları onun için bencil, gösteriş meraklısı burjuva aydın tipi benzetmesini yapar. Solcular, kendilerine yakın gördükleri Sabahattin Ali'yi sosyalizmin daha radikal bir savunucu olarak görmek isterler. Dönemin milliyetçi aydınları ise onun herkesçe bilinen bir komünist, Atatürk ve İsmet İnönü gibi devlet erkânına hakaret eden bir vatan haini olduğunu söylerler (Korkmaz, 1991:33,34). Nitekim Nihal Atsız, başvekil Şükrü Saraçoğlu'na hitaben yazdığı mektupta Sabahattin Ali'nin ideolojik görüşlerinden dolayı devlet memuriyetinden ihraç edilmesi gerektiğini söyler. Bu ve buna benzer ifadeler kamuoyunda Sabahattin Ali hakkında olumsuz bir algı oluşturur. Sabahattin Ali, hakkında asılsız iddialar bulunduğu gerekçesiyle Nihal Atsız'a dava açar. Fakat onu bu davada savunacak hiçbir avukat bulunmaz (Erer, 1965:94). Üniversite gençlerinden oluşan kalabalık bir grup da Sabahattin Ali aleyhine protesto eylemi yapar. O zamanki başvekil binasının önüne kadar devam eden eylemler polisin müdahalesiyle son bulur. Sabahattin Ali'nin üzerindeki sosyal ve siyasal baskılar zamanla artar. Genç gazeteci, 1945 yılında yakın arkadaşı Cami Başkurt'la *Yeni Dünya* gazetesinin yayın faaliyetlerine başlar. Bu arada İstanbul sokaklarında komünizm propagandası yapan *Tanve Tanin* gazeteleri aleyhine protesto eylemleri başlamıştır. Beyoğlu'na kadar gelen bir öğrenci grubu, Sabahattin Ali'ye ve Cami Başkurt'a ait *Yeni Dünya* gazetesinin matbaasına saldırır. Saldırıda matbaaya zarar verilir. Sabahattin Ali, yaşadığı bu tür trajik olaylardan sonra politikaya ve politik olaylara katılma kararı alır (Sertel, 1978:276). Çünkü üzerindeki siyasî ve politik baskılar artar. Genç yazar, 1944 yılında Aziz Nesin'in çıkardığı *Marko Paşa* gazetesinde yazarlığa başlar. Gazetenin sorumlu yazarı olan Sabahattin Ali, bu dönemde de tahkikata uğrar. Dava sonucunda (1947)hapse mahkûm edilir. İstanbul Paşa Kapısı Cezaevinde hapis yatan genç yazar, cezaevinden çıktıktan sonra tekrar yayın faaliyetlerine devam eder. *Adalet Koridorlarında* başlıklı yazısı şikâyet konusu olunca tekrar hakkında soruşturma açılır. 4 Kasım 1947 yılında hakkında yakalama kararı çıkarılır. Yazarın bu seferki adresi Sultanahmet Cezaevi olur. Korkmaz'ın ifadesiyle sanatkâr ruhlu ve hassas bir mizaca sahip olan yazar, artık

iyice yorulmuş ve yıpranmıştır (1991:38). Hapishaneden tahliye edildikten sonra iş bulmakta zorlanan Sabahattin Ali, geçimini sağlayacak yeni arayışlar içine girer. Yayın faaliyetlerinde artık başarılı olamayacağını düşünerek gazete ve dergiciliği bırakır. Gümrükte bekleyen baskı makinesini satarak eline geçen parayla bir kamyon satın alır. Amacı nakliye işi yaparak geçimini sağlamaktır. Ramazan Korkmaz'ın tespitlerine göre nakliyecilik işinin çok farklı bir sebebi vardır. Korkmaz, bu konuda şu bilgileri verir: “*Kamyon işi ve nakliyecilik meselesinin işsizliğe geçici bir çare veya tatlı bir hobi olmadığı; aksine yurt dışına çıkış için kendisine pasaport verilmeyen Sabahattin Ali'nin—ve dolaylı olarak Cimbozların—bu işi son çare olarak düşündüğü ve kullandığı görülür*” (1991:40). Sabahattin Ali'nin hayat hikâyesi nakliyecilik yaptığı dönemde trajik bir şekilde son bulur. Edirne'ye peynir götürmek amacıyla yola çıkan Sabahattin Ali'nin asıl amacı Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya kaçmaktır. Fakat bu kaçış eylemini gerçekleştiremeyerek, Bulgaristan sınırında öldürülür. Talihsiz şairin cesedi, günler sonra Istranca dağlarının eteklerinde bulunur. İlginçtir ki Sabahattin Ali'nin maceralı hayat hikâyesi çok sevdiği dağlarda son bulmuştur.

2.1. Sabahattin Ali'nin Aşkları, Melankolik Hayatı ve Yalnızlığı

Sabahattin Ali'nin kısa hayatı, ilginç aşk hikâyeleriyle doludur. Almanya'da bulunduğu dönemde Florayn Puder'e, İstanbul'da staj yaptığı dönemde Nahit Hanım'a, Konya'da öğretmenlik yaptığı dönemde öğrencisi Melahat Muhtar'a ve Muhsine adlı bir şarkıcıya âşık olmuştur. Roman, öykü ve şiir türü eserlerinde onun aşk hayatından izler görmek mümkündür. Nur Gürani Aslan'ın tespitlerine göre de Sabahattin Ali'nin şiirlerinde bedbinlik, yalnızlık, anlaşılama, insanlardan kaçış temalarından sonra en sık rastlanan tema aşk temasıdır. Ne var ki şair, sevdiğine hiçbir zaman doyamamıştır. Kimi zaman güçlükler onu sevdiğinden ayırmış, kimi zaman ise sevgisi karşılıksız kalmıştır (Özkırmı,2017:22). Karşılıksız yaşadığı aşklar, onu yalnızlığa ve bunalıma soksa da hayattan koparmamıştır. Arkadaş çevresinde sürekli neşeli ve konuşkan görülmesine rağmen iç dünyasında bohemdir. Karşılıksız yaşadığı aşklar, onun bohemiğini derinleştirmiştir. Şiirlerinden anlaşıldığını göre Sabahattin Ali'yi en çok Nahit Hanım'a duyduğu aşk etkilemiştir. Onun adına 1928 yılında Servet-i Fünûn dergisinde yayımladığı şiirinde aşk acısını şu dizelerle dile getirir:

Neticesiz bir aşka verdim gençliğimi

Ne ufak bir temayül, ne bir iltifat gördüm

Önünde yalvararak söylerken sevdiğimi

Gözlerinde yüzüme inen bir tokat gördüm (116).

Korkmaz'ın tespitlerine göre Sabahattin Ali, karşılık görmeyen, karşılık görmedikçe de artan, onu bir ıstırap zinciri gibi saran Nahit aşkını, *Ne Kazandık* (1927), *Kalbimde Aşkınız* (1927), *Ebedi* (1928), *Yat ve Uyu* (1928), *Bütün İnsanlara* (1928), *Firar* (1928) ve *Kudurmak*(1928) şiirlerinde anlatmaktadır (1991:16).

Sabahattin Ali, sevgilisi Nahit Hanım'ın evlendiği haberini aldıktan sonra farklı arayışlar içine girer. Fakat bu sefer ciddi bir ilişki yaşayıp evlenmek istemektedir. İkinci kez göreve atanmayı beklediği bir dönemde arkadaşı Ayşe Hanım'a bir mektup yazarak ona evlenme teklifinde bulunur. Fakat Ayşe Hanım, Sabahattin Ali'nin ani kararlar vererek başka genç kızlara da evlenme teklifinde bulunduğunu bildiği için bu teklifi reddeder (Laslo ve Özkırmı,1979:155). Genç şair, Ayşe Hanım'dan ümidini kestikten sonra ikinci evlilik teklifini Eczacı Salih Başotaç'ın kızı Aliye Hanım'a yapar. Salih Başotaç, kızını sabıka kaydı bulunan bir gence vermek istemediğini söylese de kızı öykülerinden tanıdığı Sabahattin Ali'yle evlenmek ister. Sabahattin Ali'nin ve Aliye Hanım'ın nikâhı 15 Mayıs 1935 yılında İstanbul'da kıyılır (Korkmaz, 1991:29). Filiz Ali, bu evliliğin neticesinde dünyaya gelmiştir.

Sabahattin Ali'nin çalkantılı hayatı şiirlerinin ilham kaynağı olmuştur. Romantik şiirlerinin büyük bir kısmını korku ve kaygı psikolojisini yaşadığı anlarda kaleme almıştır. Şiirlerindeki dağ imgesinin ardında onun kaygılarını, korkularını ve yalnızlıklarını görmek mümkündür.

2.2. Sabahattin Ali'nin Korku, Kaygı ve Yalnızlık Anlarında Dağlara Sığınma Psikolojisi

Sabahattin Ali, 1931-1934 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerini *Dağlar ve Rüzgâr* başlığı altında yayımlar. Bu isimlendirmeye de dağla olan duygusal yakınlığını açıkça dile getirmiş olur. Asım Bezirci, Sabahattin Ali'nin şiir kitabı için *Dağlar ve Rüzgâr* ismini kullanmasının tesadüf olmadığına dikkat çeker (Bezirci, 1987:100). Bireye yücelik ve güven duygusu veren dağlar, bu şiir kitabında sık sık geçmektedir. Kitabın ilk şiiri de *Dağ* başlığını taşımaktadır. Şiirin son dizeleri “*Benim meskenim dağlardır.*” dizesinden oluşmaktadır. Şiirin yayınlandığı tarihte (1931) Sabahattin Ali, Aydın'da öğretmendir ve kominiz propagandası yaptığı gerekçesiyle hakkında soruşturma açılmıştır. Soruşturma sürecinde de Aydın hapisanesinde tutuklu kalmıştır. *Dağlar* şiiri, Sabahattin Ali'nin bu dönemde yaşadığı korku psikolojisini yansıtmaktadır. Şiire “*Başım dağ, saçlarım kardır.*” dizesiyle başlayan genç şair, öncelikle dağın yüceliğiyle özdeşleşim ilişkisi kurar. Şeref ve onurunu dağ imgesiyle dile getiren şair, zihin dünyasında dağları mesken tutmuştur. Şiirin son dizelerinde “*Benim meskenim dağlardır.*” ifadelerini kullanan şair, özgürlüğe ve tabiata sığınma arzusunu dile getirir. Mustafa Kutlu da şairin her zaman tabiata sığınma arzusunda olduğunu söyler. Kutlu, Sabahattin Ali'nin tabiata sığınma arzusunun çevresiyle çatışmasından, sevgisizliğinden veya topluma karşı duyduğu kin ve nefretten değil haksızlığa tahammül edemeyişinden, karşı gelememesinden ve isyan etme arzusundan kaynaklandığını söyler (Kutlu, 1972:55). *Dağlar* şiirinin ikinci dördlüğünde şair, uğradığı haksızlığı ve tabiata sığınma arzusunu şu dizelerle dile getirir.

*Şehirler bana tuzak;
İnsan sohbetleri yasak;
Uzak olun benden uzak,
Benim meskenim dağlardır (48).*

Şiirin üçüncü dörtlüğünde şair, iç dünyasında yaşadığın yıkımı dağ metaforuyla dile getirir. Özne ıstıraplı kalbini dağların taşlarına benzetmiştir. Dağların yüceliğinden estetik haz alan özne varlığını onda hissederek huzur bulmaya çalışır.

*Kalbime benzer taşları,
Heybetli öter kuşları,
Göğe yakındır başlar;
Benim meskenim dağlardır(48).*

Şair, aynı dönemde kaleme aldığı *Rüzgâr* şiirinde de dağlarda yaşama arzusunu dile getirmektedir. Şair, öncelikle rüzgârla özdeşleşim ilişkisi kurarak onun vasıtasıyla dağlara ulaşır. Romantik şair, şiirinde öncelikle onu dağlarda yaşamaya sevk eden nedenleri anlatır. Bu zihinsel eylemin en belirgin nedeni insanların kendisine olan ilgisizliğidir. Şiirin ilk bölümünde öncelikle onları tenkit ederek şöyle der:

*Kulaklar sözlerime sağırlaşınca
Bir ihtiras duyup vahşi maceralara
Çıkıyorum bulutları aşan dağlara (58).*

Dağlar, şairin ifadesiyle tanrıların başları kadar diktir. Dik dağları saran sonsuz bir genişlik vardır. Dağların dikliği ve genişliği şaire huzur ve güven verir. Dağlarda metafizik kaygılardan uzaklaşan şair, ona yakın olmanın hazzını alır:

*Burda insan duman gibi genişler, büyür.
Bu dağlarda ıstıraplar, sevinçler büyür.
Buralarda her düşünce sona yakındır.
Burda her şey bizden uzak ona yakındır.
Burda yoktur insanın düşündükleri (58).*

Şairin ontolojik kaygıları, yalnızlık çilesi ve geleceğe dair endişeleri vardır. Şiirlerinde korku ve kaygılarının büyüklüğüyle dağların büyüklüğü arasında özdeşleşim ilişkisi kurar. Farklı bir ifadeyle varlığını ıssız ve yüksek dağlarda hisseder. Bu ruh haliyle de dertlerini rüzgâra anlatır. Çünkü rüzgâr, dağların

ayrılmaz bir parçası, onun sadık bir dostudur. Zaman ve mekân kaydı olmayan rüzgâr, dağlarla sürekli temas halindedir. Varlığını dağlarda bulan şair, dertlerini kendisini kuşatan rüzgâra anlatır.

Ey dağların dertlerini dinleyen rüzgâr!

Benim artık yalnız sana itimadım var.

Gelmiş gibi uzaktaki seyyareden

Yabancıyım bu gürültülü dünyasına ben.

Etrafımın sözlerine aklım ermedi.

Etrafımda bana asla kulak vermedi

Senelerden beri halâ anlaşılamadık

Ben de kestim ümidimi anlaşılmaktan artık (59).

Sabahattin Ali, şiir türüne daha yakındır. Nesir türünde anlatabileceği duygularını şiir türünde anlatır. Tahir Alangu da onun bu yüzden sanat hayatına öncelikle şiirle başladığını söyler (Alangu, 1968:170). Nesir türünde anlatılabilecek duygu ve düşünceleri şiir türünde kaleme alması onun duygusal bir kişiliğe sahip olduğunu da göstermektedir.

İnsanlar arasındaki güvensizlikten, çekişmelerden ve anlaşmazlıklardan mustarip olduğu anlaşılan şair, rüzgârın varlığında teselli bulur. Şiirdeki dağ imgesi, şairin içinde yaşamayı arzuladığı ütopyik bir mekândır.

Sabahattin Ali, *Dağ* şiirini kaleme aldığı dönemde hakkında açılan soruşturmalardan ve gazete haberlerinden dolayı sosyal ve psikolojik sorunlar yaşamaktadır. 25 Mayıs 1931 tarihli *Vakit* gazetesinin haberine göre Aydın'da kominizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanır (Korkmaz, 1991:21). Haksızlığa uğradığını ve toplumdaki soyutlandığını hisseden şair, bu hislerini şiirin son dördünlüğünde yine dağ imgesiyle dile getirir.

Birgün kadrime bilinirse,

İsmim ağza alınırsa,

Yerim soran bulunursa,

Benim meskenim dağlardır (31).

Sabahattin Ali, Aydın'daki soruşturmadan beraat ettikten sonra Konya'ya Almaca öğretmeni olarak atanır. Genç öğretmen, Konya'da Yozgat ve Aydın'da olduğu gibi çok mutlu görünürken aslında çok mutsuzdur. Onun yalnızlığı, etrafını saran kalabalığa rağmen duyulan yalnızlıktır. Katıldığı toplantılarda karşılaştığı samimiyezsiz tavırlar ve sahte ilişkiler onu insanlardan her geçen gün daha fazla uzaklaştırır. Ayrıca hakkında açılan her yeni soruşturma onu geleceği konusunda

endişelendirmektedir. Sabahattin Ali *İstek* şiirini de bu sorunları yaşadığı dönemde kaleme almıştır. Şiirin adı olan *İstek* aynı zamanda şiirin ana temasıdır. Şiirin ikinci ve dördüncü dizelerinde geçen dağ imgesi öznenin toplumdan uzaklaşma isteğini karşılamaktadır.

Akşam sular karardı mı?

Bir dağa versem ardımı,

İçimi yakan derdimi

Sağır göklere anlatsam...

Bir yüce ormana dalıp

Ya bir dağ başına gelip,

Beni yaradani bulup

Malını başına atsam (33).

Korku ve kaygı psikolojisi yaşayan şair, teselliye sevgilide arar. Şiirde sevgiliye duyulan özlem anlatılsa da şiirin asıl teması korku ve kaygıdır.

Görünmez kollar boynumda,

Yârin hayali koynumda

Sıcak bir kurşun beynimde

Bir ağaç dibinde yatsam (33).

Sabahattin Ali, hapisanelerde kaldığı dönemlerde yalnızlık duygusunu yoğun bir şekilde yaşar. Dolayısıyla bu dönemde kaleme aldığı şiirlerinin ana teması yalnızlıktır. Özellikle bu döneme ait şiirlerde duygu yoğunluğu çok daha fazladır. Kapalı mekânda tutulan birey, hayal dünyasını kullanarak açık ve geniş mekânlara çıkabilir. Bedenin hareket imkânını sınırlayan fizikî ortam hayal dünyasını sınırlayamaz. Hayal etme gücü, bireyi gözünün ulaşabildiği yerlere ve aklının düşünebileceği mekânlara ulaştırabilir. Sabahattin Ali de hapisane şiirlerinde hayal gücünü kullanarak kapalı mekânlardan açık, geniş mekânlara açılmak ister. *Gurbet Hapishanesi* şiirinde açık mekâna açılma isteğini yine dağ imgesiyle anlatır.

Bahtım dağları aşırdı,

Yadelde dama düşürdü.

Yine gözlerim yaşardı

Gurbet hapishanesinde(41).

Dağ imgesi *Rüzgâr* şirinde ise obje karşısında yaşadığı yücelik duygusuna göndermede bulunur.

Toprağa değdikçe yanıp,

Düz ovalarda fır dönüp,

Yüce dağlarda şahlanıp

Çukur derelerde yatma(157)

Fikir çilesi çeken şair, “*Kafamda gene yangın var*” metaforuyla iç dünyasında yaşadığı bunalımı anlatır. Şairin ontolojik kaygıları vardır. Rüzgâra seslenerek ondan kafasındaki alevleri dağıtmamasını istemektedir. *Rüzgâr* şirinde hayatın zorlukları ve çilelerini dağa; dağdan akan seli de kendisine benzetilmiştir.

Dağdan düşen sel gibiyim,

Karla yüklü dal gibiyim

Kurumuş gazal gibiyim

Beni dört bir yana atma (157).

Hayatın zorlukları karşısında bunalan şair şirin devamında, yaşadığı sıkıntıların kendisini bir rüzgâr gibi dört bir yana savurduğunu söyler. Şirde dağın dışındaki tabiata ait objeler de şairin iç dünyasını somutlaştıran imgelere dönüşür.

3. Sabahattin Ali'nin Aşk Temalı Şiirlerinde Dağ İmgesi

Sabahattin Ali, reel hayatta yaşadığı aşk ilişkilerine bağlı olarak çok sayıda aşk temalı şiirler yazmıştır. Bu şiirlerde aşk acısını, sevgiliye duyduğu özlemi ve sevgilide aradığı teselliği anlatır. *Öyle Günler Gördüm ki* şiiri bu temada kaleme aldığı bir şiirdir. Melankolik duygular yaşayan şair, şiirinde sosyal çevresiyle ilişkili şikâyetlerini sevgilisine anlatır. İnsanların vefasızlıkları ve ihanetleri onu derinden etkilemiştir. Bu yüzden geleceğe dair endişeleri ve tereddütleri vardır. Endişeli ve tereddütlü birey, yaşadığı ruh haline bağlı olarak mekânı da bedbin görür ve bedbin tasvir eder. *Öyle Günler Gördüm ki* şiiri Sabahattin Ali'nin ruh halini yansıtmaktadır. Şirde aydınlık gökyüzü kararmış, gökyüzündeki bulutlar öznenin üstüne çökmüştür. Ümitsizlik ve gariplik öznenin dört bir yanını sarmıştır.

Öyle Günler Gördüm ki, dost dediğim insanlar

Ben yanına varınca dudağını kıvrırdı.

Bir zamanlar yanımda ağız açmayanlar

Sırtımı sıvazladı, bana öğüt savurdu.

Silahsız gördüğüne saldıran kahramanlar

En alçak tekmelerle beni yere devirdi...(62).

Özne, yalnızlık ve terk edilmişlik duygusuyla varlığını “*Dağ başında bir kaya gibiyim*”(62).imgesiyle dile getirir. Marazi duygular yaşayan şair teselliye sevgilisinde bulur. Aşk duygularını dağ imgesini kullanarak şöyle anlatır:

*Ey bir tane sevgilim, ben bugün yaşıyorsam
Sanma ki hayat tatlı, insanlar hoş olmuştur,
Dağ başında bir kaya gibiyim şöyle dursam
Etrafım eskiden daha bomboş olmuştur
Yalnız sana borçluyum bugün dünyada varsam:
Seni her andığımda gözlerim yaş olmuştur (62).*

Sevdiğini dağa kaçırma imgesi, şiir geleneğinde zorlu bir aşkı ve bu aşk uğruna verilebilecek mücadeleyi anlatır. Sabahattin Ali, sevdiği ama elde edemediği kadınları dağa kaçırmaktan haz alır. *Kudurmak* şiiri bu duygularla kaleme alınmış bir şiirdir. Şiir, aynı zamanda aşk duygusunun bireyi nasıl nevroitik hale getirdiğini göstermektedir. Şair, anlatısında sevgilinin gözlerini göğsüne saplanan bir bıçağa benzetir. Bıçak metaforunu kullanan şair, merhamet duygusunu yitirtmiştir. Kendini dağda kuduran bir canavara benzetir. Kolcu, bu şiiri tahlil ederken psikanalitik tespitlerde bulunur: “*Şiirde sevdiğini elde edemeyen bir erkeğin bu yenilmişliğin verdiği rahatsızlıkla ruhsal durumunun git gide bozulması ve nihayet ‘Kudurmak’ derecesine gelmesi dile getirilmiştir... Nevrotik bir ruh halini yaşayan öznenin bu duruma gelmesinin asıl sebebi, bir birey olarak toplumda gerekli işleve sahip olmamasıdır. Neredeyse bütün nevrozların kaynağı olan mülkiyet duygusu görüldüğü değişik durumlarda insanı canavarlaştırma noktasına getirebileceği ispatlanmıştır. Bu manzumede de mülkiyet duygusunu kıskırtan duygu aşk, nesne ise sevgilidir. Her büyük ihtirasta olduğu gibi bir inşilak beklemek olağandır*”(Kolcu, 2007:229,230). Şairin ilk gençlik döneminde kaleme aldığı bu şiir, dönem itibariyle yaşadığı ruhsal bunalımı yansıtmaktadır. İç dünyasında taşkın duygular yaşayan şair, kendisini sınırlayan bütün toplumsal değerlere meydan okurcasına bir tavır alır. Şair, eyleme dönüştürmek istediği yıkıcı yönünü dağ imgesini kullanarak dile getirir.

*Ben de nihayet bütün dağları kıracağım;
Onu ıssız dağlara alıp kaçıracağım
Ve herkes seyredecek nasıl kudurduğumu (66).*

Sabahattin Ali, *Kudurmak* şiirini 1927 yılında kaleme almıştır. Bu dönemde şair agresif ve kontrolsüz duygular içerisindeydi. 1932 yılında kaleme aldığı *Kızkaçıran* şiirinde ise durulmuştur ve aşkı daha ölçülü yaşamaktadır. Sevdiği kızını, yağız atıyla dağa kaçırmıştır. Dağların dik ve karla kaplı olması genç aşığın bu

sevda uğruna verdiği mücadeleyi anlatmaktadır. Jandarmanın takibinden kaçan genç âşık, yaşadığı zorlukları yine dağ imgesini kullanarak anlatır:

*Dağlar dik, çeşmeler kuru
Yârimin benzi çok sarı
Ölüm var, dönülmez geri
Yürü yağız atım yürü...*

*Dağlar geçilmiyor kardan
Aman yok candarmalardan
Ayrılamadım bu yardan
Yürü yağız atım yürü...(42)*

Sabahattin Ali'nin şiirlerinde halk şiiri geleneğinin açık etkisi görülmektedir. Şiirlerinde kullandığı ölçü, uyak, tema ve imgeler halk şiirlerinde kullanılan ölçü, uyak ve imgelerle benzer özellikler göstermektedir. *Uzakta* şiiri bu tür şiirlerden biridir. Sevgilisine hasret duyan özne, onu dağardan taşlardan sormaktadır. Şiirde dağ objesi metafora dönüşmüştür.

*Her gün seni arıyorum,
Niçin benden uzaktasın,
Dağa taş soruyorum,
Niçin benden uzaktasın (51).*

Sabahattin Ali, *Melankoli* şiirinde varlığını ve benliğini yitirmiştir. Bu duygularla kendisini dünyadan uzakta bir deliye benzetir (34). Öyle bir an gelmiştir ki dağlarda dahi üzgün ve kederlidir. Tarifsiz duygular yaşayan genç âşık, bunalımlı ruh halini yine dağ imgesiyle dile getirir.

*Anlayamam kederimi
Bir ateş yakar derimi
İçim dar bulur yerimi
Gönlüm dağlarda bunalır (34).*

Dağlar ve Rüzgâr şairi, çok sevdiği dağlarda bunalacak kadar kederli ve endişelidir. Dertlerini, derisini yakan bir ateşe benzeten şair, yaşadığı kederin derinliğini “Gönlüm dağlarda bunalır” dizesiyle anlatır. Şiirde dağ imgesi genç aşığın tahammül etmekte zorlandığı kederi anlatır. Sabahattin Ali'nin aşk temalı şiirlerinde geçen dağ imgesi, çok katmanlı anlamlar içerir. İmgedeki anlam derinliği ve genişliği onun şiir dilini başarıyla kullanma beceresinden kaynaklanır.

Sonuç

Sabahattin Ali'nin roman ve hikâyeciliği, şairlik yönünü perdelemiştir. Şiirleri tematik ve şekil bakımından incelendiğinde roman ve hikâye türünde olduğu kadar şiir türünde de başarılı eserler verdiği görülmektedir. Nitekim Türk müziğinin popüler şarkıları arasında bulunan *Aldırma Gönül*, *Eşkıya Dünyaya Hükümdar Olmaz*, *Leylim Ley*, *Kara Yazı*, *Geçmiyor Günler*, *Kız Kaçıran*, *Çocuklar Gibi*, *Dağlar Dağlar*, *Ben Sana Vurgunum*, *Bir Yürek Kaldı Avucumda* şarkılarının güfteleri Sabahattin Ali'ye aittir. Bütün bu şarkı sözleri Sabahattin Ali'nin şiir yeteneğini ve duygusal yönünü göstermesi bakımından önemlidir. Sabahattin Ali'nin şiirlerinin tematik açıdan incelenmesi şairin psikanalitik yönünün tanınmasına katkı sağlayacaktır. Araştırmada şairin dağ imgesini genellikle korku ve kaygılarından dolayı kullandığı tespit edilmiştir. Sabahattin Ali, ideolojik görüşlerinden dolayı sürekli tahkikat geçirmiş, hapse mahkûm edilmiş ve sonuçta memuriyetten kaydı silinmiştir. Mevcut otoriter rejimin baskı ve tehditleri karşısında korku psikolojisi yaşayan genç şair, özgür bir ortamda yaşamak için Avrupa'ya kaçma hayalini kurmuştur. Şiirlerinde sıklıkla kullandığı dağ imgesi, kaçış psikolojisiyle ilişkili bir imgedir. Korku psikolojisi yaşayan birey için dağlar sığınacak mekânlardır. Sabahattin Ali de bu tür bir psikolojiyle dağlara sığınır. Onun şiirlerinde dağlar, bireye yücelik duygusu veren, özgürlüğün rahatlıkla yaşandığı emniyetli mekânlardır. Bu yüzden dağlara kaçmayı ve özgürlüğünü dağlarda yaşamayı ister. Hayatından izler taşıyan *Kıyucaklı Yusuf* romanında da başkahraman Yusuf, romanın sonunda atını dağlara sürerek meçhul bir hayatın içinde kaybolur. Sabahattin Ali, şiirlerinde sevdiği kızları dağlara kaçıtır, yalnızlığında dağlara sığınır, ontolojik kaygılarında varlığını dağlarda hissedir. Sonuç itibariyle onun şiirlerinde dağ objesi, özlemdir; özgürlüktür; umuttur; dostluktur; yalnızlıktır; çiledir.

İlginçtir ki Sabahattin Ali'nin hayatı da çok sevdiği dağlarda son bulmuştur. Korku ve kaygılarından dolayı Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya kaçmak isteyen genç şair, İstiranca dağlarının eteklerinde öldürülür. Genç yaşta ölen yazar, kısa süren hayatına çok sayıda eser sığdırmıştır. Bugün ülkemizde en çok okunan yazarlar arasında bulunan Sabahattin Ali'nin şairlik yönünün ihmal edilmemesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1993). *Şiir dili ve Türk şiir dili*. İstanbul: Be-Ta Basım Yayım.
- Alangu, T. (1968). *Cumhuriyetten sonra hikâye ve roman 1 1919-1930*. İstanbul: İstanbul Matbaası
- Bezirci, A. (1987). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Amaç Yayınları.
- Boratav, P. N. (2000). *İzahlı halk şiiri antolojisi*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cebe, Ö. A. (2011). İskâna direnen kimlik: Dadaloğlu'nun coğrafyası. *Millî Folklor*, 23, 60-69.
- Dağ, N. (2015). Tevfik Fikret'in şiirlerinde kaçış ve ütopyik özlemin izleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 224-235.
- Durak, M. (2003). Dağ bahanesinde Türk şiirinde kısa bir gezinti. *Kitap-lık, Aylık Edebiyat Dergisi*, 62, 61-71.
- Erer, T. (1965). *Basında kavgalar*. İstanbul: Tür Kitap Servisi Yayınları.
- Freud, S. (1986). *Psikanaliz üzerine*. A Avni Öneş (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Furedi, F. (2014). *Korku kültürü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Harman, Ö. F. (1993). *Dağ*. İstanbul: İslam Ansiklopedisi Diyanet İşleri Yayınları, 8, 400-401.
- İlhan, A. S. & Akın D. (1997). *Sabahattin Ali'nin özel mektupları iki gözüm Ayşe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Jimenez M. (2007). *Estetik nedir?* Aytekin Karaçoban (Çev.). İstanbul: Doruk.
- Kaplan, M. vd. (1973). *Koroğlu destanı*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Kolcu, A. İ. (2007). *Modern Türk şiiri*. Erzurum: Salkımsöğüt.
- Korkmaz, R. (1991). *Sabahattin Ali insan ve eser*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü [Yayınlanmış Doktora Tezi], Elâzığ.
- Kutlu, M. (1972). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Laslo, F. A. & Özkırımlı A. (1979). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Cem Yayınları.
- MEB, (2001). *Türk atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özkırımlı, A. (2017). *Sabahattin Ali, bütün şiirleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Özdemir, M. (2013). Türk kültüründe dağ kültü ve bir yüce dağ: Halbaba. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 141-163.
- Sertel, Z. (1978), *Hatırladıklarım*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Timuçin, A. (2008). *Estetik*, İstanbul: Bulut.